

EITEM 6 – CWESTIYNAU

(A) Cwestiwn gan Aelod o'r Cyhoedd

(1) *Cwestiwn gan Mr Ieuan Wyn (cyfeiriad wedi'i ddarparu yn unol â'r gofyn yn y Cyfansoddiad)*

Mae'n gwbl annerbyniol fod disgyblion Gwynedd o aelwydydd Cymraeg ac aelwydydd di-Gymraeg yn derbyn llai o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg nag y mae disgyblion ysgolion Cymraeg mewn cymunedau llai Cymraeg mewn rhannau eraill o'n gwlad. Mae plant a phobl ifanc, rhieni a chymunedau Gwynedd yn haeddu ysgolion gyda'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg fwyaf cyflawn sy'n cael ei chynnig. Hynny fyddai'n briodol yn addysgol, yn ddiwylliannol ac yn gymdeithasol. Yn sgil y ffaith fod Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi bil addysg a bod shifft iaith yn dwysáu yn arw yn y sir, a yw Cyngor Gwynedd am gymryd y cyfle euraidd a thyngedfennol hwn i ddisodli polisi iaith addysg sydd wedi dyddio a chyflwyno polisi iaith addysg uchelgeisiol, clir, a chwbl newydd i'w ysgolion?

Ateb – Aelod Cabinet Addysg, y Cynghorydd Dewi Jones

Ydi, mae Cyngor Gwynedd am gymryd y cyfle euraidd a thyngedfennol hwn i gyflwyno polisi iaith addysg uchelgeisiol, clir, a chwbl newydd i'n hysgolion. Mae gwaith sylweddol wedi ei wneud eisoes, dan arweiniad Meirion Prys Jones i fod yn llunio'r polisi ac fe fydd yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar y 10fed o Ebrill.

(B) Cwestiynau gan Aelodau Etholedig

(1) *Cwestiwn Y Cynghorydd Richard Glyn Roberts*

O ystyried bod ymdeimlad cryf yn lleol bod polisi treth gyngor ym maes tai gwag ac ail gartrefi, mewn rhai amgylchiadau, yn gosod baich trethiannol anghymesur ac annheg ar frodorion Gwynedd ac o ystyried bod canllawiau Llywodraeth Cymru ar y dreth gyngor ar dai gwag ac ail gartrefi yn dweud fel hyn:

Mater i'r awdurdod lleol yw penderfynu a fydd yn defnyddio'r pwerau disgresiwn yn adrannau 12A, 12B neu 13A i leihau atebolrwydd y dreth gyngor mewn perthynas â phremiwm neu i leihau rhwymedigaeth safonol y dreth gyngor, neu'r ddau, fel y bo'n briodol. Dylai'r polisi hwn gwmpasu amrywiaeth o sefyllfaoedd lle byddai awdurdod lleol yn ystyried defnyddio ei bwerau dewisol, gan gynnwys eiddo nad ydynt yn bodloni'r meini prawf i gael eu dosbarthu fel rhai annomestig. Er mwyn sicrhau tegwch a thryloywder, dylai fod gan awdurdod lleol bolisi clir ynghylch a gaiff y pwerau hyn eu defnyddio a sut. Fodd bynnag, dylai'r awdurdod ystyried pob achos yn unigol ar ôl pwyso a mesur amgylchiadau'r achos.

A oes gan Wynedd bolisi clir o'r fath gyda golwg ar ddefnyddio pwerau disgresiwnol i leihau cyfradd y dreth gyngor sylfaenol (e.e. yn achos unedau gwyliau hunan ddarpar, heb ganiatâd cynllunio i fod yn aelwydydd parhaol, sy'n methu cyrraedd y trothwy gosod 182 diwrnod) a sut mae'r awdurdod yn cloriannu amgylchiadau pob achos yn unigol gyda golwg ar y mater hwn ac ar fater cysylltiedig y premiwm?

Ateb – Aelod Cabinet Cyllid, Y Cynghorydd Huw Wyn Jones

Nid yw Cyngor Gwynedd yn gweithredu eithriadau dewisol y tu hwnt i'r eithriadau statudol sydd wedi cael eu hamlinellu yn Rheoliadau'r Dreth Gyngor (Eithriadau rhag Symiau Uwch) (Cymru) 2015. Mater i bob awdurdod lleol unigol yw dod i benderfyniad os yw am fabwysiadu polisi ar eithriadau pellach, ond nid yw hynny'n orfodol. Dewis Cyngor Gwynedd hyd yma yw i weithredu yn unol â'r eithriadau statudol ac mae hynny'n cael ei nodi yn flynyddol yn yr adroddiadau i'r Cyngor Llawn bob mis Rhagfyr lle gwneir y penderfyniad ar y Premiwm. Yn achos unedau gwyliau sy'n methu cwrdd â'r trothwy o 182 diwrnod, ond lle mae amod cynllunio yn golygu nad oes hawl defnyddio'r eiddo fel trigfan barhaol, mae'r eithriadau statudol yn datgan na allwn godi Premiwm.

(2) Cwestiwn Y Cynghorydd Rhys Tudur

O ystyried bod unigolyn yn medru cael ei nodi i fod mewn angen am dŷ ar gyfer sawl ardal ar unwaith ar restr Cymdeithsau Tai neu'r Gofrestr Tai Gyffredin gan ychwanegu a lluosogi'r ffigur y 'galw am dai' ar gyfer yr holl ardaloedd rheini y mae wedi dangos diddordeb i fyw ynddynt;

Ac o ystyried bod data'r 'galw am dai' wedi ei sylfaenu ar ddiddordeb mewn ardal yn hytrach nag angen ei phoblogaeth ac felly yn camarwain i'r graddau ei fod yn cyfiawnhau pob datblygiad ymhob man er mor anghydnaws ag ydynt ac er nad oes twf poblogaeth yn ein Sir;

Pa barodrwydd sydd gan y Cyngor hwn i nodi data o wir angen poblogaeth yr ardal ymhle lleolir cais cynllunio yn hytrach nag ystyried yr holl 'diddordeb' sirol sydd wedi ei nodi ar gyfer yr ardal?

Ateb – Aelod Cabinet Tai ac Eiddo, Y Cynghorydd Paul Rowlinson

Rwy'n hyderus bod y data ar angen tai yr ydym yn eu cyhoeddi yn adlewyrchu yn gywir y gwir angen. Mae'r ffigurau ar adran Data Agored gwefan y Cyngor yn nodi'r "Angen Tai" ym mhob ardal, gan ddiffinio angen tai yn ôl y nifer o geisiadau am dŷ cymdeithasol. Efallai fod y gwir angen yn fwy na hynny oherwydd nad yw rhai yn gwneud cais gan feddwl nad ydynt yn debygol o gael tŷ ond nid oes modd mesur hynny ar hyn o bryd. Mae'r sir yn cael ei rhannu yn 144 ardal, tua dwy ardal ym mhob ward ar gyfartaledd ac felly gan amlaf maent yn fychan iawn. Pan fydd rhywun yn chwilio am dŷ, fel rheol maent yn fodlon ystyried sawl ardal. Anogir ymgeiswyr i nodi ar eu ffurflen gais yr holl ardaloedd lle maent yn fodlon byw er mwyn uchafu eu siawns o gael cynnig cartref e.e. os yw rhywun yn ceisio tŷ ym Mangor, gallant roi cais am naw ardal o fewn y ddinas. O fewn ward Llanystumdwy y mae pum ardal. Mae'r ardaloedd hyn yn fychan iawn, rhai yn ddim ond un pentref.

Petai rhywun yn adio ffigurau ar gyfer yr holl ardaloedd at ei gilydd byddai'r cyfanswm yn gamarweiniol gan y byddai'n cyfrif yr un ymgeiswyr sawl tro. Efallai mai dyna yw tarddiad y dryswch. Fodd bynnag, nid yw'r data a gyhoeddir yn gwneud hynny; mae'r ffigurau a nodir ar gyfer nifer y ceisiadau ar y gofrestr aros, dros 2,000, a nifer yr unigolion ar y gofrestr aros, dros 4,000, yn gywir ac mae'n bwysig codi mwy o dai cymdeithasol i ddiwallu'r angen a lleihau'r niferoedd hyn.

Pan gyflwynir cais cynllunio i ddatblygu tai cymdeithasol, mae'r Uned Strategaeth Tai yn rhoi sylwadau, gan gynnwys nifer y ceisiadau am dŷ yn yr ardal a'r mathau o dai sydd eu hangen. Mae'r dull yma o fesur angen yn ddull cydnabyddedig yn genedlaethol a defnyddir yr wybodaeth hon i brofi a oes angen lleol i gyfiawnhau'r cais.

Petaem ni'n cyfrif y rhai sy'n byw yn y pentref yn unig, ni fuasai hynny yn adlewyrchu'r gwir angen.

Mae rhai ymgeiswyr ar y rhestr aros yn byw yn y pentref ei hun, rhai yn yr ardaloedd cyfagos, rhai efallai yn dod o'r ardal yn wreiddiol, yn byw yn bell yn awr ac yn awyddus i symud adref. Efallai fod rhai wedi gorfod symud o'r ardal o'r blaen oherwydd diffyg tai fforddiadwy ac maent yn awyddus i symud adref a dylem eu helpu i wneud hynny. Efallai fod eraill yn ddigartref, yn aros dros dro mewn hostel neu wely a brecwast yn bell o'r pentref ac yn awyddus i ddychwelyd adref. Mae eraill yn gorfod symud i gymuned arall oherwydd eu hangen am fath arbennig o lety, e.e. eiddo ar gyfer pobl hŷn, fflatiau ayb., sydd ddim ar gael ymhob cymuned. Mae pobl yn symud hefyd yn aml ar sail angen ac nid dyhead (e.e. symud i fod yn agos i'w teulu er mwyn rhoi neu dderbyn cymorth, symud am resymau cyflogaeth, addysg, hyfforddiant, symud i osgoi trais neu fygythiadau o drais – ac mae'r rhain yn llawer iawn mwy cyffredin na fuasai rhywun yn feddwl). Mae'r rhesymau hyn wedi eu cydnabod yn y gyfraith ac felly yn rhywbeth sydd angen i'r Cyngor ei adlewyrchu yn ei drefniadau gosod.

Mae Polisi Gosod Tai Cyffredin Gwynedd yn blaenoriaethu unigolion a theuluoedd sydd wedi preswyllo am bum mlynedd neu fwy yn ardal Cyngor Cymuned ar gyfer pob gosodiad a wneir trwy'r gofrestr er mwyn sicrhau bod blaenoriaeth i unigolion sydd â chyswllt â'r ardal benodol ond, fel rwyf wedi esbonio, mae ceisio diffinio'r angen lleol am dai trwy ei gyfyngu i'r rhai sydd yn byw yno ar hyn o bryd yn gamarweiniol.

Nid oes neb yn ceisio cyfyngu prynwyr tai i'r pentrefi ble maent eisoes yn byw yn unig; ni ddylid ceisio gosod cyfyngiadau cyffelyb ar y rhai y mae arnynt angen tai cymdeithasol.

(3) Cwestiwn Y Cynghorydd Gwynfor Owen

Tair blynedd yn ôl gofynnais gwestiwn yn y Cyngor "Beth mae'r Cyngor am ei wneud ynglŷn â'r broblem o or-yrru yn ein cymunedau?"

Cefais ateb adeg hynny gan y deilydd Cabinet, Y cyn Gynghorydd Gareth Griffiths, yn dweud bydd yr 20m.y.a. yn dod i fewn yn fuan ac y byddai hynny gobeithio yn gwella'r sefyllfa.

Y realiti yw nad yw y sefyllfa wedi gwella o gwbl. Rwyf yn derbyn cwynion ar hyd fy ward yn cychwyn yn Llandecwyn, ymlaen i Dalsarnau, Glan y Wern, Ynys, Harlech, Llanfair a Llanbedr. A fuasai y Cyngor yn fodlon edrych ar ffyrdd amgen i atal y gor-yrru sydd yn creu gwir boendod i gymaint o fy etholwyr?

Ateb – Aelod Cabinet Amgylchedd, Y Cynghorydd Craig ab Iago

Hoffwn ddiolch yn fawr i chwi am gyflwyno'r cwestiwn. Yr ydym yn llwyr ddeall eich pryderon, ac cydnabod y peryglon all ddeillio o yrru anystyriol, anghyfrifol ac anghyfreithlon.

Mae yna ganllawiau cenedlaethol cyffredinol, yn seiliedig ar griteria penodol, sydd yn gosod y fframwaith ar gyfer cyfyngiadau cyflymder ar draws Cymru. Fel Awdurdod Priffyrdd rydym yn dibynnu ar a defnyddio'r rhain yn ogystal â barn ein cymunedau lleol

fel sail i'r cyfyngiadau sydd yn ei lle ar y rhwydwaith priffyrdd rydym yn gyfrifol amdano ar draws y Sir.

Tra'r Cyngor sydd yn gyfrifol am gyflwyno'r cyfyngiadau, wedi dilyn y prosesau gofynnol sydd yn cynnwys ymgynghori, yr Heddlu a Gan Bwyll (Partneriaeth Lleihau Anafiadau Ffyrdd sydd yn cynnwys yr Heddlu ac Awdurdodau Lleol) sydd yn gyfrifol am ei monitro a gorfodi cydymffurfiaeth gyda'r cyfyngiadau.

Cafodd Datganiad Ysgrifenedig: Data Cyflymder Cynnar 20mya ei gyhoeddi ar y 20 Chwefror 2024 a mae hwn i weld drwy'r linc canlynol [Datganiad Ysgrifenedig: Data Cyflymder Cynnar 20mya \(20 Chwefror 2024\) | LLYW.CYMRU](#)

Mae yna 83 lleoliad yng Ngwynedd ble mae eithriadau i'r cyfyngiadau cenedlaethol, yn seiliedig ar ffactorau lleol, wedi ei gyflwyno sydd yn cynnwys o fewn ward Cyng. Owen. Bwriad yr eithriadau yw gwahaniaethu rhwng y lleoliadau ble mae'r 20mya yn briodol yn ogystal â ble dydyn nhw ddim. Y meddylfryd sydd yn tanategu'r ymagwedd yw y bydd y mwyafrif o yrwyr yn fwy tebygol o barchu ac ufuddhau i'r cyfyngiadau ble maen nhw'n amlwg, perthnasol a rhesymol.

Mae adolygiad o'r cynllun 20mya wedi bod yn mynd rhagddo ar draws Cymru. Rhagdybir yn Ngwynedd mae nifer fach iawn, os o gwbl, o leoliadau fydd y cyfyngiad 20mya a gyflwynwyd yn dychwelyd i fod yn 30mya.

Ar sail yr hyn sydd wedi ei godi gan Cyng. Owen fydd swyddogion o'r Uned Traffig yn rhannu hyn gyda Gan Bwyll a'r Heddlu fel ei bod yn ymwybodol o'r consyrn lleol ac yn medru ystyried hyn wrth reoli a blaenoriaethu defnydd adnoddau.

Mae'r cyfleoedd i gyflwyno ymyraethau amgen lleol ar y priffyrdd fyddai'n cael dylanwad cadarnhaol fel arfer yn reit gyfyng. Er hyn, byddai swyddogion yr Uned Traffig yn falch iawn o'r cyfle i drafod ei syniadau gyda Cyng. Owen.

(4) Cwestiwn Y Cynghorydd Jina Gwyrfa

Pa ystyriaeth a roddir i'r dynodiad 'ardal cadwraeth' wrth ystyried ceisiadau cynllunio, yn enwedig ceisiadau i osod paneli solar a pypmiau gwresogi ?

Ateb – Aelod Cabinet Amgylchedd, Y Cynghorydd Craig ab Iago

Mae Ardal Gadwraeth yn ardal sydd o ddiddordeb hanesyddol, cymdeithasol neu bensaernïol arbennig. Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am ddynodi ardal yn Ardal Gadwraeth o fewn y sir (ac eithrio ardal Parc Cenedlaethol Eryri).

Mae yna ddyletswydd ar Awdurdod Cynllunio Lleol wrth ymarfer eu swyddogaeth cynllunio, i roi ystyriaeth arbennig i'r dymunoldeb o ddiogelu a gwella cymeriad ac edrychiad ardaloedd cadwraeth, ac mae hyn yn cael ei grybwyll yn y fframwaith bolisi cynllunio lleol a chenedlaethol.

O safbwynt polisiau cynllunio lleol, mae Polisi Strategol PS 20 y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd yn ategu polisi a chanllawiau cynllunio cenedlaethol, ac yn adlewyrchu'r pwysigrwydd o ddiogelu a gwella cyfanrwydd treftadaeth ardal y Cynllun. Mae hefyd, lle'n briodol, yn cydnabod pwysigrwydd diogelu gosodiad ased treftadaeth. Gellir gwneud niwed sylweddol i ddiddordeb pensaernïol neu hanesyddol ased os nad yw datblygiad yn

sensitif o ran ei ddyluniad, graddfa neu leoliad. Yn aml, mae gosodiad ased yn nodwedd hanfodol o'i gymeriad. Efallai bod y gosodiad wedi cael ei gyfyngu i fannau cyfagos, ond gall ymestyn am bellter sylweddol. Mae Polisi Strategol PS17 angen i gynigion datblygu ystyried gosodiad unrhyw ased treftadaeth yn llawn, a bod datblygwyr yn gallu dangos na fydd y gosodiad yn cael ei niweidio. Mae polisi AT 1 hefyd yn berthnasol i ardaloedd cadwraeth ac yn anelu i sicrhau bod canfyddiadau dogfennau sydd yn cynnal asesiadau manwl o ardaloedd cadwraeth, yn cael eu hystyried yn llawn wrth ystyried cynigion datblygu.

Gyda ceisiadau am ddatblygiadau ynni adnewyddol, mae angen pwysu a mesur y budd o egni adnewyddol yn erbyn unrhyw effaith posib ar osodiad ardal cadwraeth.

Cadarnheir felly fod dynodiad ardal cadwraeth yn ystyriaeth faterol wrth ddelio gyda ceisiadau cynllunio, ac mae angen i pob cais cynllunio gael ei ystyried ar ei haeddiant yn ddibynnol ar natur, graddfa a lleoliad y datblygiad.